

SCI-CONF.COM.UA

**SCIENTIFIC ACHIEVEMENTS
OF CONTEMPORARY SOCIETY**

**PROCEEDINGS OF II INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
SEPTEMBER 12-14, 2024**

**LONDON
2024**

ДОДАТКОВА ФІНАНСОВА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ БОРЖНИКА ЗА ТРИВАЛЕ НЕВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ

Фірсов Денис Юрійович

аспірант Університету економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113

Степаненко Наталія В'ячеславівна

науковий керівник, доктор філософії в галузі права, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
Університет економіки та права «КРОК»
м. Київ, вул. Табірна, 30-32, Україна, 03113

Анотація. В запропонованому матеріалі висвічується проблематика невиконання судових рішень. Проводиться аналіз статей чинного законодавства України про виконавче провадження, що стосуються збільшення фінансової відповідальності за рахунок коштів виконавчого провадження та підлягають примусовому стягненню з боржника. Зокрема, норм цивільного кодексу пов'язаних з застосуванням штрафу, як заходу процесуального примусу та відповідальність за порушення грошового зобов'язання. Приділяється увага дослідженню інститута астренту, розглядаються засоби застосування та його можливий вплив на стимулювання боржника до швидкого виконання судового рішення.

Ключові слова: судове рішення, примусове виконання рішень, фінансова відповідальність, астрент, санкції, виконавче провадження.

Проблема невиконання судових рішень, безумовно, є не новою, але від цього не втрачає своєї актуальності та важливості. Тривале виконання, збільшення кількості невиконаних судових рішень, позбавляє можливості своєчасного захисту та відновлення порушеного права, послаблює авторитет органів судової, виконавчої та законодавчої влади, оскільки судове рішення є обов'язковим для виконання. Таким чином, розбудова більш ефективного механізму, як наслідок збільшення кількості фактичного виконання є метою

процесу реформування системи виконання судових рішень України. [1]

Пред'явленням на виконання виконавчого документа до органів і осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень розпочинається процес примусового виконання рішення. Так, відповідно до статей 26, 27, Закону України "Про виконавче провадження" (далі - Закон № 1404-VIII) при відкритті виконавчого провадження одночасно виноситься постанова про стягнення виконавчого збору, у разі стягнення державним виконавцем або постанова про стягнення основної винагороди, якщо стягнення здійснюється приватним виконавцем.

Виконавчий збір і основна винагорода приватного виконавця відносяться до коштів виконавчого провадження, є своєрідною санкцією для боржника за невиконання судового рішення до початку примусового виконання та складають 10 відсотків суми, що підлягає примусовому стягненню, поверненню, або вартості майна боржника, що підлягає передачі стягувачу за виконавчим документом, заборгованості із сплати аліментів, за примусове виконання рішення немайнового характеру виконавчий збір стягується в розмірі двох мінімальних розмірів заробітної плати з боржника - фізичної особи і в розмірі чотирьох мінімальних розмірів заробітної плати з боржника - юридичної особи. [2]

Крім цього, статтею 42 Закону № 1404-VIII передбачено стягнення з боржника витрат виконавчого провадження, це грошові кошти що пов'язані з організацією та проведенням виконавчих дій для забезпечення примусового виконання рішень, розмір яких може збільшуватись в залежності від сум що сплачуються за послуги тих чи інших залучених суб'єктів господарювання. Перелік видів і розміру витрат встановлюються Міністерством юстиції України. [3]

Передбачені Законом заходи примусового виконання та можливе збільшення фінансової відповідальності відповідача при невиконанні зобов'язань під час судового розгляду чи добровільно боржником після ухвалення судового рішення, являється додатковим заохоченням виконання. На

відміну від норм старого Закону України “Про виконавчого провадження” № 606-XIV, яким було передбачено самостійне виконання рішення після відкриття виконавчого провадження в строк до семи днів з моменту винесення постанови (у разі виконання рішення про примусове виселення боржника – у строк до п'ятнадцяти днів) [4], слугувало стимулом добровільного виконання в можливі строки після відкриття виконавчого провадження, але до початку примусового виконання із стягненням виконавчого збору та витрат, в той же час, при певних корупційних зловживаннях цей строк виступав лазівкою для уникнення сплати виконавчого збору.

Як показує досвід зарубіжних країн, дієвим судовим заходом впливу також є інститут астренту (від лат. *adstringere* – примус, фр. *l'astreinte* – штраф), який історично з'явився в XIX столітті у Франції та застосовувався в судовій практиці, з часом у першій половині XX століття знайшовши своє закріплення на законодавчому рівні, а згодом був запозичений до законодавства низки європейських країн, зокрема до Кодексу європейського договірної права та Принципів міжнародних комерційних договорів (Принципи УНІДРУА).

Сутність астрента полягає в компенсації у вигляді штрафу, що присуджує суд за невиконання або несвоєчасне виконання судового рішення, в залежності від видової класифікації в нормативно-правових актах, можливо виділити астрент: на користь кредитора, на користь держави, змішаний у вигляді пропорції стягнення на користь кредитора та держави.

Щодо законодавства України, статтею 279 Цивільного кодексу України (далі ЦКУ) передбачено, у разі якщо особа, яку суд зобов'язав вчинити відповідні дії для усунення порушення особистого немайнового права, ухиляється від виконання судового рішення, на неї може бути накладено штраф відповідно до Цивільного процесуального кодексу України. [5]

При цьому, сума штрафу, яку може застосувати суд в якості заходу процесуального примусу складає від 0.3 до 3 розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб і підлягає стягненню в дохід державного бюджету, сплата останнього не звільняє від обов'язку виконати судові рішення.

Відповідно до статті 625 ЦКУ передбачена відповідальність за порушення грошового зобов'язання, у вигляді встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, та 3 проценти річних, які можливо стягнути при повторному зверненні стягувача до суду в межах строку позовної давності. Однак, з урахуванням Закону України “Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану” другий розділ “Прикінцеві та перехідні положення” ЦКУ доповнено пунктом 18 відповідно до якого у період дії в Україні воєнного, надзвичайного стану та у тридцятиденний строк після його припинення або скасування сторона правовідносин звільняється від відповідальності [6], що на сьогоднішній день дозволяє застосувати цей вид захисту порушеного права лише за період до дати введення правового режиму воєнного стану.

Підсумовуючи вищенаведене, доцільним з превентивної точки зору, є нормативне втілення та застосування власного комбінованого інституту астренту. В певній категорії справ, з метою процесуальної економії та зменшення навантаження на судові органи, можливим вбачається застосування судом безпосередньо в тексті судового рішення при первинному зверненні позивача до суду, що буде виступати негативною мотивацією боржника, заохочуючи його здійснити виконання судового рішення якомога швидше, не підвергаючи себе додатковій фінансовій відповідальності, так і грошовою компенсацією для стягувача, у разі якщо судові рішення надмірно тривалий строк не виконуються. Також, під час, або після примусового виконання судового рішення, при умові спротиву та перешкоджанню примусового виконання рішення, застосовуватись як санкція за неповагу до правосуддя.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Radware Captcha Page. *Radware Captcha Page*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/reformi/verhovenstvo-prava-ta-borotba-z-korupciyeyu/reformuvannya-sistemi-vikonannya-sudovih-rishen> (дата звернення: 10.09.2024).
2. Про виконавче провадження. *Офіційний вебпортал парламенту*

України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#n275> (дата звернення: 10.09.2024).

3. Про встановлення Видів та розмірів витрат виконавчого провадження. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-16#n13> (дата звернення: 10.09.2024).

4. Про виконавче провадження. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/606-14#o231> (дата звернення: 10.09.2024).

5. Цивільний кодекс України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 10.09.2024).

6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#n148> (дата звернення: 10.09.2024).